

KOMORNI CIKEL 2012/2013, 3. ABONMAJSKI KONCERT

Torek, 5. marec 2013, ob 19.30, dvorana Union, Maribor

TANJA SONC, violina
BOŽENA HRUP, klavir

www.nd-mb.si

Spored

Johann Sebastian Bach (1685–1750)

Ciaccona v d-molu

(iz *Partite za violino št. 2, BWV 1004*)

Franz Schubert (1797–1828)

Sonata za violino in klavir v A-duru, op. 162 (D 574), »Grand duo«

Allegro moderato

Scherzo

Andantino

Allegro vivace

* * *

Claude Debussy (1862–1918)

Sonata za violino in klavir v g-molu, L 140

Allegro vivo

Srednji del: fantastično in lahkotno

Finale, Zelo živo

Claude Debussy (1862–1918)

La plus que lente

(prir. za violino in klavir)

Antonín Dvořák (1841–1904)

Slovanski ples v e-molu, op. 72, št. 2

(prir. za violino in klavir: Fritz Kreisler)

Peter Iljič Čajkovski (1840–1893)

Valse-Scherzo, op. 34

Valček scherzo

Ko je **Johann Sebastian Bach** snoval svoje sonate in partite za solo violino, ni imel pravega historičnega zgleada. Verjetno je poznal šest partit J. P. von Westhoffa, violinista na weimarskem dvoru, kjer je Bach s svojim službovanjem pričel leta 1703. Toda Bachove partite tako v kompozicijskem kot tudi tehničnem pogledu močno presegajo Westhoffove poizkuse. Bach v sonatah in partitah križa osnovna instrumentalna žanra – sonato in suito (oz. partito), na ta način pa sooča tudi francosko in italijansko instrumentalno tradicijo. Partite sledijo ustaljenemu, suitnemu zaporedju plesov (allemanda, couranta, sarabanda, žiga), vendar pa Bach v vsako vnese tudi kako oblikovno posebnost. V najbolj slavni *Partiti št. 2* je tako standardnim stavkom kot finale dodal še obsežno ciaccono (v svojem trajanju presega vse prejšnje štiri stavke skupaj). Formalno gre za variacijsko kontrapunktično obliko, ki na začetku predstavi junaško temo, le-ta pa v nadaljevanju postane izhodišče za kar štiriinšestdeset variacij, v katerih mora violinist razkazati vse svoje tehnično znanje, o kompleksnosti teksture pa pričajo tudi številne priredbe ciaccone za klavir.

Franz Schubert je podobno kot Bach odraščal v družini, kjer so veliko muzicirali. Skladateljev oče je sestavil domači godalni kvartet, v katerem je mladi Franz igral violino in violo. Leta 1816 je Schubert pri svojih devetnajstih letih napisal tri sonate za violino in klavir (kasneje so bile objavljene pod imenom sonatine), v katerih je razviden močan Beethovnov vpliv. Naslednje leto pa je nastala *Sonata v A-duru*, za katero so značilne dolge, lirične melodije, za katere se zdi, da kar ne morejo presahni in v katerih se Schubert že zrcali predvsem kot mojster pesmi.

Podnaslov »Gran duo« se je skladbe prijel šele ob njenem natisu, triindvajset let po skladateljevi smrti, označuje pa neprekinjen dialog med obema inštrumentoma.

Prvi stavek se jasno zgleduje pri Beethovnu: nad punktirano figuro klavirja, ki se spreminja v razširjeno harmonsko pohajkovanje, se vzpenja izrazita lirična melodija violine. V nadaljevanju Schubert predstavi še vrsto drugih tematskih domislekov in prav s takšnim bogastvom materiala skladatelj močno presega svoje zgodnejše sonatine. Podobno kot Beethoven tudi Schubert zamenja plesni menuet z bolj odločnim, celo herojskim scherzom, ki ga zaznamujejo široki intervalni skoki, osorni navzkrižni ritmi in nenadne menjave tihega in glasnega. Kontrastni trio prinaša valovito kromatično melodično linijo. V počasni stavek v tridelni obliki najbolj odločno vdira vpliv Schuberta kot mojstra samosppeva. Celoten stavek se zdi kot nekakšen duet »brez besed«. V sklepnem stavku se nadaljuje melodično prepletanje partov violine in klavirja – ritem vrtinčastega dunajskega valčka prinaša prekipelavočki zaključek sonate.

Debussyjeva *Sonata za violončelo in klavir* sodi v skladateljevo pozno ustvarjalno obdobje. Zadnja leta skladateljevega življenja je zaznamovala prva svetovna vojna in neusmiljena bolezen, ki je vplivala tudi na njegovo produktivnost. Poletje leta 1915 je preživel v vili na obali Kanala, kjer je za trenutek ponovno vztrepetala ustvarjalna žilica. V tem času se je lotil projekta šestih sonat, ki jih je želel posvetiti svoji drugi ženi Emmi, vendar pa je uspel dokončati le prve tri: za violončelo in klavir, violino

in klavir ter *Trio za flavto, violo in harfo*. V teh delih se je Debussy želel navezati na izročilo francoskega baroka iz zgodnjega 18. stoletja in zanimivo je, da je prek dialoške igre s starimi formami v resnici na precej nespektakularen način stopil na pot razbijanja ustaljenih konvencij glasbenega jezika 19. stoletja.

Prav zadnja Debussyjeva dokončana kompozicija pa je *Sonata za violino in klavir*. Nastajala je zelo počasi, saj je Debussyjeva bolezen v tem času že resno napredovala. Sam skladatelj se je o delu izrazil: »Ta sonata bo zanimiva v dokumentarnem smislu: bo primer za to, kaj zmore bolan mož v času vojne.« Toda v skladbi ni zaslediti podobnih avtobiografskih sledi, saj je v resnici polna življenja in veselja. Morda je nekaj sence počasnega kompozicijskega dela vplivalo le na občutek, da je vitalnost tokrat nekoliko hermetična, preračunana. Prvi stavek še ne doseže hitrega gibanja, reducirana pa je tudi melodika, ki jo sestavljajo osnovni intervalni gradniki. Polet pa nato že zaznamuje fantastični scherzo, v katerem se ritmični ostinati in mimobežne figure izmenjujejo s kontrastnimi kantilenami. Ton se nagiba v bližino popularnega, pri čemer se Debussy enakovredno napaja pri španskih ritmih in jazzovskih vplivih. Sklepni stavek se začne s citatom iz prvega stavka, nato pa prevladuje plesna turbulenca, ki vodi do nastopaškega zaključka.

Pet let poprej je Debussy ustvaril svojo *Prvo knjigo preludijev* in takoj za njimi valček z močno ironičnim naslovom *Počasneje kot počasi*. Kljub pomenljivemu naslovu pa skladbe ne gre igrati izrazito počasi – sarkazem v naslovu je namenjen izredni

popularnosti, ki si jo je v teh časih priboril počasni valček v francoski družbi. Največja ironija pa je najbrž v tem, da je s svojim počasnim valčkom, v katerem ne manjka hitrih sprememb taktovskega načina, tempov in močnega rubatiranja, Debussy ustvaril estetsko gledano najbolj popoln počasni valček.

Šele s prvo serijo *Slovanskih plesov* si je **Antonín Dvořák** zagotovil mednarodni uspeh in priznanje. Napisal jih je za klavirski duet na povabilo berlinskega založnika Simrocka in po priporočilu Johannes Brahmsa, takoj nato pa je pripravil tudi orkestrsko verzijo. Simrock je že pred tem doživel velikanski uspeh z Brahmsovimi *Madžarskimi plesi*, zato si je podoben uspeh obetal tudi od Dvořakovih plesov. Ni se zmotil: *Slovanski plesi* so kmalu navduševali salone po vsej Nemčiji in tudi v Parizu, Londonu in New Yorku – Simrock je Dvořaku plačal zgolj 300 mark, sam pa je neznansko obogatel. Da bi še povečal komercialni uspeh, je Simrock kmalu naročil drugo serijo plesov, skladatelj pa nad idejo ni bil preveč navdušen, saj se je želel posvetiti bolj »resnemu« delu, hkrati pa se je zavedal, da bo uspeh z istimi sredstvi težko ponoviti – Simrockovi želji je tako ugodil šele osem let kasneje.

Med obema serijama obstajajo izrazite razlike – v prvi imajo plesi bolj izrazito češki karakter, nekateri so zasnovani celo na ljudskih melodijah, v drugi seriji pa so karakterji in plesi vzeti iz širše slovanske zakladnice (poloneza in mazurka iz Poljske, kolo iz Srbije), hkrati pa so harmonsko kompleksnejši in izraznejši. To še posebej velja za *Slovanski ples op. 72 št. 2*, ki prinaša značilno melanholično razpoloženje in poudarjeno liriko.

Peter Iljič Čajkovski je svoj *Valček v obliki scherza* napisal za violinista Josifa Koteka, ki mu je takoj zatem namenil tudi znameniti *Violinski koncert*. Korespodenca med violinistom in skladateljem razkriva, da sta začela skladbo skupaj snovati v začetku leta 1877, ko je Kotek Čajkovskemu pisal: »Že vnaprej hvala za valček; gotovo bo sijajen, kot vse, kar napišete [...]. To bo gotovo skladba, ki bo navdušila vsakogar.« Nejasno pa ostaja, ali gre za originalno solistično delo s spremljavo klavirja ali orkestra. Korespodenca namreč razkriva, da ni mogoče izključiti možnosti, po kateri naj bi orkestrsko verzijo po skladateljevem originalu za violino in klavir pripravil kar Kotek sam.

Lahkotna in elegantna skladba spominja na podobne valčke, ki jih srečamo v skladateljevih balletih: duh tehnično zapletene virtuosne bleščave se združuje s tekočimi melodijami. Skladba je napisana v klasični tridelni obliki z vloženo solistično kadenco, ki od solista zahteva številne virtuosne akrobacije. Navidezna površinskost in neobremenjenost kratke miniature v ničemer ne izdajata, da je skladba v resnici nastala v najbolj turbulentnem obdobju skladateljevega življenja, ko je nepremišljeni poroki takoj sledil poizkus samomora in nato spoznanje, da bo moral vse življenje skrivati svoja homoerotična nagnjena. *Valček v obliki scherza* se tako zdi samo kot nekakšen pajčolan ali intermezzo, ki je zakrival močno tragično bistvo skladatelja, ki se z vso silo razkriva v *Violinskem koncertu* in *Četrty simfoniji*, delih, nastalih v istem času.

Gregor Pompe

TANJA SONC

Tanja Sonc (1992) se je začela učiti igranja na violino pri petih letih pri prof. Arminu Sešku. Leta 2004 je njen mentor postal Primož Novšak, profesor na Akademiji za glasbo v Ljubljani, kjer je leta 2012 tudi diplomirala. Izpopolnjevala se je na salzburškem Inštitutu Leopolda Mozarta za izjemno nadarjene mlade glasbenike, v razredu Wonji Kim Ozim. V študijskem letu 2011/2012 je študirala tudi na tamkajšnji Univerzi Mozarteum in sicer pri Igorju Ozimu. Maja lani je naredila sprejemni izpit na Visoki šoli za umetnosti v Zürichu v razredu Nore Chastain. Junija 2012 je naredila avdicijo za Orkester praktikum Orkestra Tonhalle iz Züricha. Udeležuje se tečajev za komorno glasbo pri Primožu Novšaku, Rainerju Schmidtu, Wolfgangu Rediku, Tomažu Lorenzu, Boštjanu Lipovšku in Mateju Bekavcu ter seminarjev pri Igorju Ozimu, Stephenu Shippsu, Sylvie Gazeau, Wonji Kim Ozim in Nori Chastain.

Kot solistka je nastopila z naslednjimi orkestri: Vrhniški godalni orkester, Simfonični orkester KGB v Ljubljani, Buhmov komorni orkester v Pragi, Mednarodni mladinski orkester Alpe-Adria, Orkester Slovenske filharmonije, Komorni godalni orkester Slovenske filharmonije, Orkester Univerze za umetnost v Grazu, Komorni orkester solistov Društva slovenskih skladateljev, orkester Hiše kulture iz Celja, Komorni orkester Camerata Academica iz Novega Sada, Orkester Akademije za glasbo v Ljubljani in Simfonični orkester HRT.

Poleg številnih nastopov v Sloveniji je koncertirala tudi na Hrvaškem, v Italiji, Nemčiji, Švici, Belgiji, Franciji, Avstriji in na Češkem.

Osvojila je številne nagrade tako na državnih kot tudi na mednarodnih tekmovanjih. Leta 2007 je bila absolutna zmagovalka na tekmovanju Etide in skale v Zagrebu, prejela pa je tudi nagrado za najboljšo izvedbo obvezne in virtuozne skladbe. Leta 2008 je prejela Škrjančevo nagrado Srednje glasbene šole. Na državnem tekmovanju TEMSIG leta 2009 je prejela 1. nagrado (in prejela vseh 100 točk), posebno nagrado za najboljšo izvedbo obvezne skladbe ter možnost nastopanja na recitalu v Salonu glasbenih umetnikov na Festivalu Lent. Leta 2011 je zmagala na Brahmsovem tekmovanju v Portschatu v Avstriji. V študijskem letu 2010/2011 je prejela Prešernovo nagrado Univerze v Ljubljani. Leta 2012 je v okviru Samoborske glasbene jeseni zmagala na 9. mednarodnem tekmovanju Ferda Livadića na Hrvaškem ter prejela nagrado za najboljšega izvajalca.

Pri študiju jo podpira ustanova Gallus.

BOŽENA HRUP

Božena Hrup je zaključila študij klavirja na Akademiji za glasbo v Ljubljani v razredu prof. Acija Bertoncija. Podiplomski študij je nadaljevala v Zagrebu pri prof. Pavici Gvozdić.

Zaposlena je na Konservatoriju za glasbo v Ljubljani. Spremlja mlade glasbenike na tekmovanjih in koncertih doma in v tujini.

Koncertna poslovalnica Narodnega doma Maribor napoveduje:

torek, 12. marec 2013, ob 20.30

Mali oder Narodnega doma
Jazz v Narodnem domu in za izven

MAYA HOMBURGER & BARRY GUY

Maya Homburger, baročna violina,
Barry Guy, kontrabas

**Abonentom Orkestrskega in Komornega cikla
podarjamo vstopnice za jazz koncert!**

Prezimate jih lahko do 9. 3. 2013, v času
uradnih ur v Informacijski pisarni Narodnega
doma Maribor. Število vstopnic je omejeno.

torek, 16. april 2013, ob 19.30

Dvorana Union, Maribor

4. abonmajski koncert Komornega cikla in za izven

**THERESA PLUT, sopran,
GIACOMO BATTARINO, klavir**

Spored: Samospevi R. Straussa in C. Debussyja

sreda, 24. april 2013, ob 19.30

Dvorana Union, Maribor

5. abonmajski koncert Orkestrskega cikla

SINFONIETTA IZ AMSTERDAMA

Solist: Martin Fröst, klarinet

*Spored: G. Mahler, A. Copland, J. Brahms,
L. van Beethoven, klezmer*

VEČER

RTS

**Informacijska pisarna
Narodnega doma Maribor:**
vsak delavnik od 10.00 do 17.00,
v soboto od 9.00 do 12.00
ter uro pred vsako prireditvijo.

Dvorana Union:
uro pred vsako prireditvijo.

Tel.:

(02) 229 40 11

(02) 229 40 50

031 479 000

040 744 122

E: vstopnice@nd-mb.si;

spletni nakup vstopnic:
<http://nd-mb.kupikarto.si/>

<http://www.nd-mb.si/>

Naklada: 150 kom
Brezplačen izvod